

Крути – бій за майбутнє країни

Щороку 29 січня в Україні вшановують пам'ять героїв битви під Крутами - українських студентів, які ціною власного життя зупинили більшовицький наступ на Київ у 1918 році.

Історична довідка

- Історичний бій почався на Чернігівщині 29 січня 1918 року між Ніжином і Бахмачем. Українські війська зайняли оборону біля станції Крути. Близько 300 бійців Студентського куреня, 250 Першої української військової школи відбивали атаку армії більшовиків.
- Бій тривав п'ять годин, але під тиском ворога українські бійці були вимушені відступати, підриваючи залізничні колії та мости.
- На жаль, частина студентської сотні під час відступу потрапила в оточення і вийшла на станцію Крути, яку тоді вже зайняли червоноармійці. Усіх 27 полонених студентів і гімназистів розстріляли.
- Десятиріччями історія бою або замовчувалася, або обростала міфами і вигадками, як у закордонній, так і у вітчизняній історіографії. Лише згодом, у 2006 р. на місці бою встановлено пам'ятник. На державному рівні вшановувати пам'ять Героїв Крут почали в Україні лише 2004-го року.
- Загалом, згідно з оцінками істориків, під Крутами загинуло від 70 до 100 українських захисників. Подвиг студентів і гімназистів під час бою дозволив стримати наступ більшовицьких військ на чотири дні.

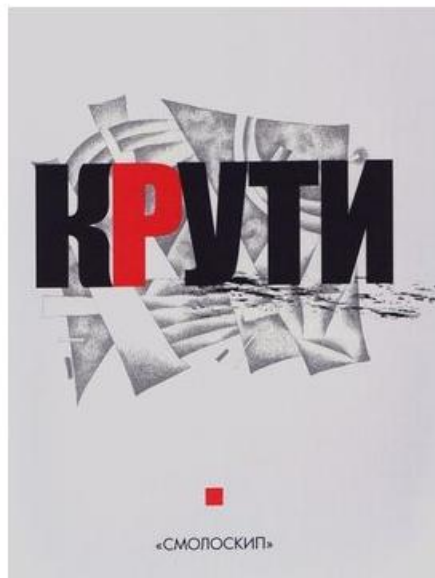
До вашої уваги пропонуємо підбірку книг, приурочених цій даті та Героям Крут.

Збаразький, Семен.

Крути. У 40-річчя великого чину 29-го січня 1918 - 29-го січня 1958 / Семен Збаразький. – Мюнхен; Нью-Йорк: Шлях молоді, [1958]. – 104 с. : іл.

До книги С. Збаразького увійшли результати 40-річного документального дослідження бою під Крутами. Псевдонім "Семен Збаразький" належить вихованцю Станиславівського (нині - Івано-Франківського) Пласту Данилу Чайковському. Вступивши до українського націоналістичного підпілля спеціалізувався на редакторській діяльності. Зокрема, разом із ще одним пластуном Степаном Бандерою, редагував гумористичне видання СУНМ (Союзу Української Націоналістичної Молоді) "Гордість Нації". Учасник Центральної похідної групи Організації Українських Націоналістів (1941), в'язень німецького концтабору.

Зінкевич Н., Зінкевич О.

Крути [Текст] : зб. у пам'ять героїв Крут / упоряд. Осип Зінкевич, Надія Зінкевич. - Київ : Смолоскип, 2017. - 419 с. : іл.

9 січня 1918 року відбулася надзвичайно трагічна подія в українській історії — бій під Крутами. Уряд УНР, опинившись без війська, кинув на протистояння з російською армією, що йшла на Київ, кілька сотень погано озброєних українських студентів та гімназистів. Майже всі вони полягли у нерівному бою. Цей бій отримав величезне символічне значення — і саме його намагалися розкрити упорядники цієї книги.

До збірки «Крути», виданої «Смолоскипом» до 100-річчя бою, увійшли найрізноманітніші матеріали. Це й історичні матеріали та статті, в яких розкривається хід та причини трагедії, і художні твори, але насамперед — публіцистика різних часів. Найцінніша частина книги — спогади нечисленних учасників бою, яким вдалося вижити.

Багато матеріалів, узятих із важкодоступних діаспорних видань. Книга розрахована на широке коло читачів, зокрема молодь.

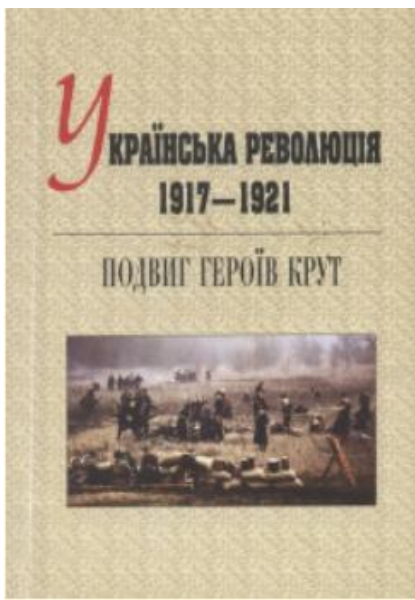
Герої Крут. Лицарський подвиг юних українців 29 січня 1918 року / [упоряд., підгот. текстів, вступ. ст. і прим. І. Ільєнка]. – Дрогобич: Відродження, 1995. – 347, [1] с. : іл.

У збірнику подано спогади учасників бою під Крутами, статті і виступи з осмисленням цього подвигу, зокрема, М. Грушевського, Д. Дорошенка, С. Єфремова, Є. Маланюка, Л. Старицької-Черняхівської, а також художні твори, присвячені юним лицарям України. Адресується передусім ровесникам крутянців - воїнам і студентам, старшокласникам, а також усім тим, хто прагне "прочитати тую славу", відкрити для себе звиязну і водночас трагічну сторінку нашої історії, яка після агресивної комуністичної облуди являє нам свою чисту й достеменну суть.

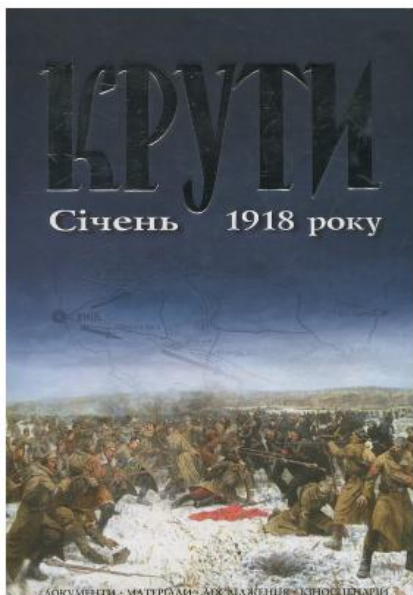
Героїка трагедії Крут / упор. В. І. Сергійчук. - К. : Видавництво УКРАЇНА, 2008. – 461 с.

У спогадах учасників студентського бою під Крутами 29 січня 1918 року, роздумах сучасників, поетичним і публіцистичним словом на тлі для нас трагічних суспільно-політичних і військових подій осмислюється героїка подвигу юнаків в ім'я України. Видання, матеріали якого подаються, як правило, в оригіналі, друковані раніше тільки в еміграції й часто без повних імен авторів, розраховане на українську молодь і всіх тих, хто цікавиться історією національно-визвольної боротьби нашого народу в 1917-1921 роках.

Українська революція 1917-1921 рр.: подвиг героїв Крут: матеріали наук. читань, 24 січ. 2008 р., м. Ніжин/ Укр. ін-т нац. пам'яті, Ін-т історії України НАН України, Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя; відп. ред. В. Ф. Верстюк - К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 2008. - Бібліогр. в кінці ст. - 176 с.

Збірка статей висвітлює нові факти щодо трагічних подій під Крутами, які відбулись наприкінці січня 1918 року. Збірник уміщує матеріали наукових читань «Українська революція 1917-1921 рр.: Подвиг Героїв Крут», що відбулися 24 січня 2008 року у м. Ніжині. Статті присвячені проголошенню незалежності Української Народної Республіки, битві під Крутами, відображенню цих подій в історичній пам'яті українців та іншим подіям української революції 1917-1921 років.

Крути : січень 1918 р. : док., матеріали, дослідж., кіносценарії / Іст.-культурол. т-во «Герої Крут» ; упоряд. Ярослав Гаврилук ; [редкол.: Білокінь С. І. (голова) та ін.]. – К. : Просвіта, 2008. – 839 с.

До книги увійшли невідомі і маловідомі документи, матеріали, свідчення, спогади учасників бою під Крутами 29 січня 1918 року. Зміст архівних матеріалів підсилюють статті і виступи С.Єфремова, Д.Дорошенка, М.Грушевського, Є.Маланюка, Людмили Старицької-Черняхівської та інших видатних особистостей доби Української революції 1917 -1921 рр.

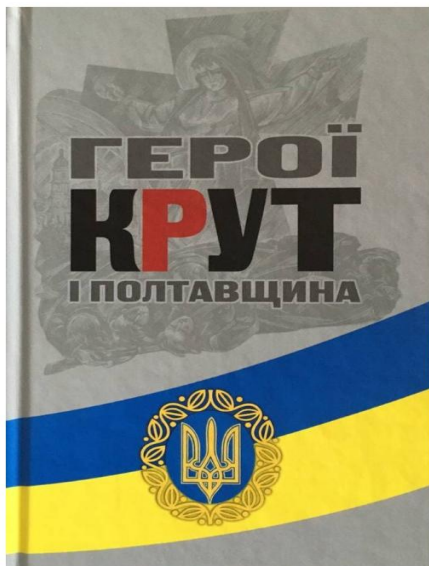
Збірник упорядковано у хронологічному порядку, починаючи з кінця 1917 р. по 2010 р.

Звершує видання кіносценарій «Крути» та доповнення до розділів. Адресується дослідникам, викладачам вищих навчальних закладів, учителям шкіл, студентам, широкому колу читачів.

Бій під Крутами в національній пам'яті: Збірник документів і матеріалів / Упоряд.: О. М. Любовець; О. М. Березовський, С. В. Бутко, А. О. Тищенко, І. В. Цимбал. – К.: Пріоритети, 2013. – 288 с.

Збірник присвячений бою під Крутами 29 січня 1918 р., містить архівні документи, спогади, фотодокументи, які показують особливості відбиття в національній пам'яті крутянських подій, формування культу Героїв Крут та заходи щодо їхнього вшанування.

Герої Крут і Полтавщина : збірник / упоряд. Олег Пустовгар. – Полтава : Дивосвіт, 2020. – 116 с.

До книги "Герої Крут і Полтавщина" увійшли найрізноманітніші матеріали. Це й стаття кандидата історичних наук Михайла Ковальчука, це й спогади учасників бою, це й короткі оповіді про 12 звитяжців-учасників бою. Йдеться про тих учасників бою та авторів спогадів, чие життя було пов'язане із Полтавським краєм. Важлива частина книги- "крутянські" вірші, які належать перу полтавців.

Маланюк, Євген Филимонович. Крути: народини нового українця / Євген Маланюк ; [упоряд., передм. П. М. Мовчана]. – Київ : Просвіта, 2015. – 33 с.

Січень 1918 року видався холодним. До Києва наближаються більшовицькі загони. Сини генерала контррозвідки УНР Олекса та Андрій до нестями закохані в інститутку Софію, але обидва мусять стати на захист молодій державі та рідного міста. Несподівано спалахує повстання на заводі «Арсенал», і на боротьбу із заколотниками відправляють усе боєздатне військо. Супроти численної армії Муравйова на станції Крути лишаються тільки необстріляні студенти і юнкери, серед яких і Андрій. Сто років тому, як і сьогодні, без страху й сумнівів вони приймуть бій за найдорожче...